

Bryssel den 7.10.2020
COM(2020) 620 final

**MEDDELANDE FRÅN KOMMISSIONEN TILL EUROPAPARLAMENTET OCH
RÅDET**

**En jämlikhetsunion: EU:s strategiska ram för romers jämlikhet, inkludering och
deltagande**

{SWD(2020) 530 final}

Vad är det som utmärker mänskligheten när romer varje dag utestängs från samhället och andra hindras i sina liv bara på grund av sin hudfärg eller sin tro?

Kommissionens ordförande Ursula von der Leyen, Tillståndet i unionen 2020

Europa har en skyldighet att skydda sina minoriteter mot rasism och diskriminering. Vi måste ersätta antiziganism med öppenhet och acceptans, hatpropaganda och hatbrott med tolerans och respekt för människovärdet och trakasserier med upplysning om Förintelsen. Vi måste framför allt främja mångfald som en fantastisk gåva som ger Europa styrka och motståndskraft. Kommissionen uppmanar därför alla medlemsstater att ställa sig bakom löftet att sätta stopp för den flagranta rasism och diskriminering som drabbar våra stora minoriteter av etniska romer. Vi anmodar medlemsstaterna att ställa sig bakom en ny strategisk EU-ram för romers jämlikhet, inkludering och delaktighet för att uppnå social rättvisa och ökad jämlikhet i ordets alla betydelser.

Uttalande av ordförande Ursula von der Leyen, vice ordförande Věra Jourová och kommissionär Helena Dalli inför minnesdagen 2020 till hågkomst av Förintelsen av romer

I. INLEDNING

Att bygga upp en jämlikhetsunion är en av kommissionens viktigaste prioriteringar. EU har de rättsakter och den breda politik som krävs för att bygga upp en verklig jämlikhetsunion. Ändå kvarstår diskriminering på grund av ras eller etniskt ursprung, vilket framhålls i EU:s handlingsplan mot rasism 2020–2025¹. Detta gäller i synnerhet romer², som ofta fortsätter att vara marginaliserade. Många av kontinentens uppskattningsvis 10–12 miljoner romer³ utsätts fortfarande dagligen för diskriminering, antiziganism⁴ och socioekonomisk exkludering.

År 2011 antog kommissionen en **EU-ram för nationella strategier för integrering av romer fram till 2020**⁵. Syftet var i första hand att komma till rätta med den socioekonomiska exkluderingen och diskrimineringen av romer genom att främja lika tillgång till utbildning, arbetsmarknad, hälso- och sjukvård och boende. Medlemsstaterna uppmanades utforma nationella strategier för integrering av romer, utse nationella kontaktpunkter för romsk inkludering⁶ och sätta upp nationella mål. Två år senare antog rådet en rekommendation om verkningsfulla åtgärder för integrering av romer i medlemsstaterna, som innehöll vägledning för medlemsstaterna om hur de kan stärka genomförandet av sina nationella strategier⁷.

¹ En jämlikhetsunion: EU:s handlingsplan mot rasism 2020–2025, [COM\(2020\) 565 final](#).

² ”Romer” används som paraplyterm för flera olika folkgrupper med romskt ursprung, t.ex. Rom, Sinti, Kale, Romanichels och Boyash/Rudari. Det omfattar även grupper som ashkali, egyptier, yenish, dom, lom, rom och abdal, men också resandegrupper, inbegripet etniska resande och dem som förs in under det administrativa begreppet ”Gens du voyage”, liksom personer som identifierar sig själva som zigenare, utan att förneka dessa grupperns särdrag.

³ Se [Europarådets beräkningar](#) från 2012.

⁴ Antiziganism (en form av rasism som drabbar romer) är ett strukturellt fenomen med historiska rötter som kan visa sig på institutionell, social och interpersonell nivå. Den har sitt ursprung i hur majoritetsbefolkningen ser på och behandlar de som betraktas som ”zigenare”. Den uppstår genom en process av ”andrafiering” som bygger både negativa och positiva exotiserande stereotyper. Även om det råder enighet om vad antiziganism innebär bland dem som vill skärpa bekämpningen av denna form av rasism har själva termen debatterats. Europaparlamentet (i sina resolutioner från 2015, 2017, 2019 och 2020), kommissionen (i sina [årliga meddelanden](#) mellan 2015 och 2019 och i sitt [sammanfattande dokument](#)) från 2018, rådet (i sin rekommendation från 2013 och i sina slutsatser från 2016) och [Europarådet](#) har erkänt antiziganism som ett hinder för inkludering, och därmed vikten av att hantera detta problem. Kommissionen använder den stavning som föreslås av [Alliance against Antigypsyism](#), men inser att olika termer kan vara lämpliga i olika nationella sammanhang.

⁵ [COM\(2011\) 173 final](#).

⁶ Nationella kontaktpunkter för den nationella strategin för romer som har rätt att samordna utveckling och genomförande på nationell nivå. Efter antagandet av EU-ramen utsågs de i alla medlemsstater, utom Malta som inte har någon romsk befolkning.

⁷ Rådets rekommendation av den 9 december 2013 om verkningsfulla åtgärder för integrering av romer i medlemsstaterna ([\(EUT C 378, 24.12.2013, s. 1\)](#)).

Partnerländerna på västra Balkan har redan på eget initiativ anpassat sig till EU:s ram för nationella strategier för integrering av romer fram till 2020.

Dessa två instrument var viktiga⁸ för att frågan om romsk inkludering skulle hamna högt upp på EU:s och medlemsstaternas agendor och för att mobilisera EU:s policy-, rätts- och finansieringsinstrument. Överlag har dock **framstegen när det gäller integreringen av romer** under de senaste tio åren varit begränsade, även om det finns betydande skillnader mellan politikområden och länder⁹. De största framstegen skedde på utbildningsområdet, i synnerhet genom att skolavhoppen minskade samtidigt som deltagandet i förskoleverksamhet och obligatorisk skolgång ökade. Segregeringen av romska elever inom utbildningsväsendet har dock ökat¹⁰. När det gäller fattigdomsrisk och självskattad hälsa bland romer har det skett förbättringar, men sjukförsäkringsskyddet är fortfarande begränsat. Tillträdet till arbetsmarknaden förbättrades inte och andelen romska ungdomar som varken arbetar eller studerar har i själva verket ökat. Bostadssituationen är fortfarande svår, särskilt på grund av otillräckliga bostäder och segregerat boende. Det finns tecken på att diskrimineringen av romer har minskat något och att majoritetsbefolkningens acceptans av romer har ökat. Situationen när det gäller antiziganism, hatbrott, människohandel med romer – i synnerhet kvinnor och barn – fortsätter dock att vara mycket oroande¹¹.

Ingåendet av EU-ramen för nationella strategier för integrering av romer ger en möjlighet att intensifiera insatserna för att ta itu med detta ihållande misslyckande. Covid-19-pandemin har lett till att exkluderade och marginaliserade romska grupper blivit **extremt utsatta för både negativa hälsoeffekter och socioekonomiska konsekvenser**.

För att nå fler och snabbare framsteg fastställs i detta meddelande en ny strategisk EU-ram för romer som främjar verklig **jämlikhet**, socioekonomisk **inkludering** och meningsfullt **deltagande** för romer. Även om medlemsstaterna står i främsta ledet när det gäller att driva på verkliga förändringar för romer, vilket kräver ett starkare politiskt åtagande, kan EU hjälpa dem att utforma en effektiv strategi och utrusta dem med rätt verktyg. Denna strategiska ram bygger på slutsatserna av utvärderingen av den tidigare ramen, omfattande samråd¹², årliga utvärderingar av genomförandet av nationella strategier¹³ och en analys av orsakerna till tidigare åtgärders begränsade effektivitet¹⁴. Den utgör det starkare EU-initiativ för tiden efter 2020 som rådet, Europaparlamentet och civilsamhället har efterlyst på detta område¹⁵. Strategin tar hänsyn till att inte alla romer är socialt utestängda, men att alla kan utsättas för diskriminering och fråntas sin egenmakt. EU:s strategiska ram för romer anlägger ett intersektionellt perspektiv där hänsyn tas till hur etnicitet kombineras med andra aspekter av en persons identitet och hur detta kan skapa en unik erfarenhet av diskriminering¹⁶.

⁸ Vilket framgår av utvärderingen av ramen: [COM\(2018\) 785 final](#), [SWD\(2018\) 480 final](#).

⁹ Rapport om utvärderingen av EU-ramen för nationella strategier för integrering av romer fram till 2020, [COM\(2018\) 785 final](#).

¹⁰ Kommissionen har med stöd av rådets direktiv [2000/43/EG](#) av den 29 juni 2000 om genomförandet av principen om likabehandling av personer oavsett deras ras eller etniska ursprung inlett överträdelseförfaranden mot tre länder (CZ, HU och SK) för skolsegrerering av romska barn.

¹¹ Rapport om utvärderingen av EU-ramen för nationella strategier för integrering av romer fram till 2020, [COM\(2018\) 785 final](#).

¹² Se åtföljande arbetsdokument [SWD\(2020\) 530 final](#), bilaga 1.

¹³ [COM\(2019\) 406](#), [SWD\(2019\)320](#), [alla årsrapporter](#).

¹⁴ [A meta-evaluation of interventions for Roma inclusion](#).

¹⁵ Se [Europaparlamentet 2020 2019](#), [rådet](#), [det civila samhället](#).

¹⁶ Enligt artikel 10 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (EUF-fördraget) ska unionen vid ”utformningen och genomförandet av sin politik och verksamhet [...] söka bekämpa all diskriminering på grund

Denna strategiska EU-ram för romer bidrar även till flera andra initiativ. Den bidrar direkt till genomförandet av EU:s handlingsplan mot rasism, den europeiska pelaren för sociala rättigheter¹⁷ och förverkligandet av FN:s agenda 2030 och FN:s hållbarhetsmål¹⁸.

För att uppnå rättvisa och inkludering krävs en ökad användning och bättre kanalisering av resurser samt **deltagande och partnerskap** med avseende på romska befolkningsgrupper samt alla myndighetsnivåer, sektorer och intressenter (nationella regeringar, EU-institutioner, internationella organisationer, civilsamhället, samt näringslivet och den akademiska världen). Ett nära samarbete mellan den europeiska och den nationella nivån är särskilt viktigt. På EU-nivå innehåller denna strategiska ram ambitiösa gemensamma mål och delmål. På nationell nivå bör regeringarna utveckla starka nationella strategiska ramar för romer, för att göra långsiktiga åtaganden och arbeta tillsammans med EU-institutionerna i fråga om romers jämlikhet, inkludering och deltagande. I enlighet med förslaget i rådets slutsatser från 2016¹⁹ antar kommissionen **ett förslag om att se över och ersätta rådets rekommendation från 2013**.

II. GEMENSAMMA MÅL NÄR DET GÄLLER ROMERS JÄMLIKHET, INKLUDERING OCH DELAKTIGHET

Utvärderingen av den nuvarande ramen och de slutsatser som rådet, Europaparlamentet och flera europeiska och nationella civilsamhällesorganisationer dragit av denna²⁰ **visar på behovet av att förstärka och förnya åtagandet att säkerställa jämlikhet för romer**, både på europeisk och på nationell nivå. Det krävs ett starkare engagemang för att ta itu med ihållande diskriminering, inbegripet antiziganism, och för att förbättra romernas inkludering när det gäller

av kön, ras eller etniskt ursprung, religion eller övertygelse, funktionshinder, ålder eller sexuell läggning”. Europeiska jämställdhetsinstitutet definierar ”intersektionalitet” som ett ”analytiskt verktyg för att studera, förstå och agera utifrån de sätt på vilka kön och genus samvarierar med andra personliga egenskaper/identiteter och hur dessa samvariationer bidrar till unika erfarenheter av diskriminering”. Definitionen gäller alla former av diskriminering.

¹⁷ Principerna 1 (inkluderande utbildning av god kvalitet), 3 (lika möjligheter) och 20 (tillgång till grundläggande tjänster) är särskilt viktiga för romer och är vägledande för användningen av EU-medel för både riktade och allmänna åtgärder.

¹⁸ Det finns stort utrymme att förbättra situationen för romer i Europa och därmed uppnå agendans mål om att ”ingen ska lämnas utanför”. Genom att ta itu med romernas situation kan EU närma sig målen för hållbar utveckling. FN:s hållbarhetsmål 1–2 (minska fattigdom och hunger), 3–4 (främja god hälsa och välbefinnande samt god utbildning för alla), 6–7 (tillgång till rent vatten och sanitet, samt ekonomiskt överkomlig och ren energi), 10–11 (minska ojämlikheten inom och mellan länder, samt främja inkluderande och hållbara städer och samhällen), och 16 (inkluderande samhällen, tillgång till rättslig prövning för alla, samt effektiva, ansvarsskyldiga och inkluderande institutioner) är särskilt viktiga ingångspunkter.

¹⁹ I rådets slutsatser från 2016 uppmanades kommissionen att föreslå ett initiativ för tiden efter 2020, och i detta inkludera ett förslag till översyn av rådets rekommendation från 2013 om [påskyndande av processen för integrering av romer](#).

²⁰ Europaparlamentets resolution av den 17 september 2020 om genomförandet av nationella strategier för integrering av romer: bekämpning av negativa attityder till människor med romsk bakgrund i Europa ([P9_TA\(2020\)0229](#)). Europaparlamentets resolution av den 12 februari 2019 om behovet av en förstärkt strategisk EU-ram för nationella strategier för integrering av romer efter 2020 och kraftfullare åtgärder mot antiziganism ([P8_TA\(2019\)0075](#)). Rådets (sysselsättning, socialpolitik, hälso- och sjukvård samt konsumentfrågor) slutsatser av den 24 oktober 2019 om välfärdsekonomi ([13432/19](#)), i vilka kommissionen uppmanas att *förnya* åtagandet om romers integrering. Vid den högnivåkonferens om EU-ramen för nationella strategier för integrering av romer som hölls i Bukarest den 4–5 mars 2019 uppmanade deltagarna dessutom kommissionen att lägga fram ett förslag till en ny, ambitiös EU-ram för perioden efter 2020 och efterlyste starkare åtaganden från medlemsstaternas och utvidgningsländernas sida när det gäller romers integrering. Information från ordförandeskapet ([7003/19](#), 14.3.2019).

utbildning, sysselsättning, hälso- och sjukvård och boende²¹. Romerna bör involveras från utformningen till genomförandet av åtgärderna. Samtidigt bör åtgärderna ta hänsyn till mångfalden och behoven hos specifika grupper inom den romska befolkningen.

Kommissionen fastställer därför **sju mål** på EU-nivå för perioden fram till 2030. Tre av dessa är övergripande mål på områdena jämlikhet, inkludering och deltagande. De övriga fyra är sektorsspecifika mål på områdena utbildning, sysselsättning, bostäder och hälso- och sjukvård. För att dessa mål ska kunna genomföras effektivt måste de backas upp med förmåga att mäta framstegen. Därför föreslår kommissionen för första gången kvantitativa **överordnade delmål** på EU-nivå för att övervaka uppnåendet av dessa mål. Sådana mål kräver att vissa minimiframsteg har uppnåtts 2030, men **det långsiktiga målet förblir att säkerställa faktisk jämlikhet och minska skillnaderna mellan romer och majoritetsbefolkningen**. Dessa mål är resultatet av erfarenheter från undersökningar bland romska befolkningsgrupper och följer av ett ingående samråd med EU:s byrå för grundläggande rättigheter (FRA), medlemsstaterna och det romska och pro-romska civilsamhället²². I diagrammen nedan anges de sju målen, målen på EU-nivå, de framsteg som ska uppnås och den nuvarande situationen.²³

SÄKERSTÄLLA VERKLIG JÄMLIKHET, INKLUDERING OCH DELAKTIGHET ÖVERGRIPANDE MÅL OCH DELMÅL FRAM TILL 2030

Röd: EU-mål om de framsteg som minst ska ha uppnåtts 2030

Grön: framsteg när det gäller romsk inkludering som minst ska ha uppnåtts 2030

Blå: senast tillgängliga data som ska ligga till grund för mätning av framstegen

1. Bekämpa och förebygga antiziganism och diskriminering

Minska andelen romer som upplever diskriminering med minst hälften

- se till att mindre än 13 % av romer senast 2030 utsätts för diskriminering
- romer som har utsatts för diskriminering:

Minska den andel av majoritetsbefolkningen som inte känner sig bekväma med att ha romska grannar med minst en tredjedel

- se till att andelen som inte känner sig bekväma med att ha romska grannar är mindre än 30 % senast 2030
- andel av majoritetsbefolkningen som inte känner sig

2. Minska fattigdom och social utestängning för att överbrygga den socioekonomiska klyftan

Minska fattigdomsklyftan mellan romer och majoritetsbefolkningen med minst hälften

- se till att majoriteten av romer inte lever i fattigdom senast 2030
- fattigdomsrisk: romer 80 %, majoritetsbefolkningen 16,8 % (skillnad 63,2)

Minska fattigdomsklyftan mellan romska barn och andra barn med minst hälften

- se till att majoriteten av romska barn inte lever i fattigdom senast 2030
- romska barn: 85 % andra barn: 19,6% (skillnad: 65,4 procentenheter)

3. Främja delaktighet genom stärkt egenmakt, samarbete och förtroende

Bygga upp kapaciteten hos och involvera minst 90 icke-statliga organisationer i EU-omfattande samordnad övervakning av det romska civilsamhället

Se till att romska icke-statliga organisationer deltar som fullvärdiga medlemmar i nationella övervakningskommittéer för alla program som

Fördubbla andelen romer som anmäler när de utsätts för diskriminering

- se till att andelen romska offer som anmäler diskriminering är minst 30 % 2030
- andel som anmälde det senaste diskrimineringsfallet (inom något område) under de senaste 5 åren: 16 %

Uppmuntra romers politiska delaktighet på lokal, regional, nationell och europeisk nivå (i medlemsstater med en betydande romsk befolkning)

- se till att de registrerar sig som väljare, röstar, ställer upp som kandidater

SEKTORSSPECIFIKA POLITISKA MÅL

4. Öka faktisk tillgång till inkluderande allmän utbildning av god kvalitet

Minska skillnaden när det gäller deltagande i förskoleverksamhet och barnomsorg med minst hälften

- se till att minst 70 % av de romska barnen senast 2030 går förskola
- deltagande i förskoleverksamhet och barnomsorg (3+):

Minska skillnaden när det gäller utbildning på gymnasienivå med minst en tredjedel

- se till att majoriteten av romska ungdomar senast 2030 åtminstone har avslutad gymnasieutbildning
- avslutad utbildning på gymnasienivå eller högre: romer

Arbeta för att undanröja segregering genom att minska andelen romska barn som går i segregerade grundskolor (i medlemsstater med en betydande romsk befolkning) med minst hälften

- se till att mindre än vart femte romska barn senast 2030 går i skolor där de flesta eller alla barn är romer
- romska barn som går i skolor där de flesta eller alla barn är romer: 44 %

5. Öka faktiska möjligheter att hitta hållbar sysselsättning av god kvalitet

Minska sysselsättningsklyftan med minst hälften

- se till att minst 60 % av romer senast 2030 har avlönad sysselsättning
- avlönad sysselsättning: romer 43 %,

Minska sysselsättningsklyftan mellan romska kvinnor och män med minst hälften

- se till att minst 45 % av romska kvinnor senast 2030 har avlönad sysselsättning
- sysselsättningsklyftan mellan kvinnor och män – romer: 27

Minska skillnaden när det gäller UVAS-talet med minst hälften

- se till att mindre än var tredje romska ungdom senast 2030 varken arbetar eller studerar
- UVAS-tal (16–24 år): romer 62 %, majoritetsbefolkningen 10,1 % (skillnad 51,9 procentenheter)

6. Förbättra romers hälsa och deras faktiska tillgång till hälso- och sjukvård samt sociala

Minska skillnaden när det gäller förväntad livslängd med minst hälften

- se till att romska kvinnor och män senast 2030 lever 5 år längre
- skillnad i förväntad livslängd vid födseln (majoritetsbefolkning jämfört med romer): romska kvinnor: 10,4 år,

7. Förbättra romers faktiska tillgång till adekvat och desegregerat boende och

Minska skillnaden när det gäller andelen som bor i bostäder med allvarliga brister med minst en tredjedel

- se till att majoriteten av romer senast 2030 inte bor i bostäder med allvarliga brister
- boende i bostäder med allvarliga brister: romer 61 %,

Minska skillnaden i trångboddhet med minst hälften

- se till att majoriteten av romer senast 2030 inte längre bor i trångbodda hushåll
- trångboddhet: romer 78 %, majoritetsbefolkningen

Se till att minst 95 % av romer har tillgång till rinnande vatten
tillgång till rinnande vatten i bostaden: romer 70 %, majoritetsbefolkningen:

Andra indikatorer håller på att undersökas²⁴.

²⁴ Andra indikatorer undersöks av arbetsgruppen för indikatorer och rapportering avseende romers jämlikhet som samordnas av FRA. De rör exempelvis materiell och social fattigdom, tillgång till hälso- och sjukvård och sociala tjänster samt bostadssegregation.

III. FÖRNYADE OCH UTÖKADE NATIONELLA INSATSER FÖR ROMERS JÄMLIKHET, INKLUDERING OCH DELAKTIGHET

För att målen i denna strategiska ram ska kunna uppnås krävs åtgärder både på EU-nivå och på nationell nivå. Detta kompletterande tillvägagångssätt är det enda sättet att driva på en förändring på fältet. Medlemsstaterna har de viktigaste befogenheterna på de områden som omfattas av denna ram och det behövs en strukturerad strategi. Romernas situation varierar mellan olika länder, men det finns ett behov av att öka engagemanget och ansvaret på nationell nivå för att få till stånd en verklig förändring i romernas vardag. Detta innebär deltagande av det civila samhället och alla berörda parter i utarbetandet av nationella strategiska ramar för romer.

Främjande av nationella åtgärder genom nationella strategiska ramar för romer

Medlemsstaterna uppmanas att utarbeta, anta och genomföra nationella strategiska ramar för romer, bland annat med avseende på följande:

- Gemensamma egenskaper.
- Minimiåtaganden som bör gälla för alla.
- Eventuella ytterligare åtaganden beroende på det nationella sammanhanget.
- Mer ambitiösa åtaganden för medlemsstater med stor romsk befolkning.

Förslag avseende dessa delar presenteras nedan. Om möjligt bör specifika nationella delmål fastställas. Kommissionen kommer att bistå denna process med all nödvändig vägledning. Den kommer också att stödja nationella åtgärder, bland annat genom att säkerställa jämlikhetslagstiftningens efterlevnad, integrera romernas jämlikhet, inkludering och deltagande i EU:s politiska initiativ, mobilisera EU-medel för romer och bekämpa antiziganism.

Medlemsstaterna uppmanas att slutföra utarbetandet av de nationella ramarna senast i september 2021 och att informera kommissionen om dessa.

Tillsammans med denna strategiska ram antar kommissionen ett förslag till **rådets rekommendation** om romers jämlikhet, inkludering och delaktighet. Där anges en förteckning över särskilda åtgärder som medlemsstaterna ska vidta för att uppnå EU:s mål. Dessa båda delar kompletterar varandra. Den föreslagna rekommendationen ger också vägledning för kapacitetsuppbyggnad och partnerskap mellan berörda parter, däribland nationella kontaktpunkter för romer, jämlikhetsorgan, det civila samhället och regionala och lokala aktörer. Dessutom ges vägledning för att säkerställa en bättre användning av EU-medel och nationella medel samt effektiv nationell övervakning, rapportering och utvärdering av nationella strategiska ramar för romer.

III.1 Vägledning för nationella åtgärder enligt en gemensam men differentierad strategi

För att hjälpa medlemsstaterna att utveckla meningsfulla och effektiva nationella strategiska ramar för romer föreslår kommissionen en rad gemensamma inslag och minimiåtaganden för alla sådana ramar. Eftersom andelen romer och deras nationella sammanhang varierar avsevärt från en medlemsstat till en annan föreslår kommissionen ytterligare och mer riktade åtaganden. Detta är ett erkännande de olikartade situationerna i medlemsstaterna och möjliggör ett gemensamt men differentierat tillvägagångssätt.

För det första föreslår kommissionen att **alla nationella strategiska ramar för romer ska ha följande gemensamma drag:**

- ✓ *Större fokusering på jämlikhet som ett komplement till arbetet för inkludering:* Åtgärder inom de fyra politikområdena (utbildning, sysselsättning, hälso- och sjukvård och boende) genom en helhetsstrategi är fortfarande avgörande för romers inkludering, men det behövs även en tydlig tonvikt på jämlikhet. Framför allt bör bekämpningen av diskriminering och antiziganism vara ett centralt mål och en tvärgående prioritering inom alla politikområden, som ett komplement till arbetet för inkludering. Denna dubbla inriktning bör säkerställa att ekonomisk och social rättvisa samt lika möjligheter blir verklighet för romer.
- ✓ *Främja delaktighet genom stärkt egenmakt, samarbete och förtroende* Romer måste bli delaktiga på ett meningsfullt sätt i alla led av beslutsprocesserna. Romers känsla av tillhörighet som fullvärdiga samhällsmedlemmar bör uppmuntras liksom deras politiska, ekonomiska och kulturella engagemang. Egenmakt och kapacitetsuppbyggnad när det gäller romer, civilsamhället och myndigheter måste säkerställas, och samarbete och förtroende byggas upp mellan berörda parter och mellan romska och icke-romska befolkningsgrupper.
- ✓ *Ta hänsyn till mångfalden bland romer:* Medlemsstaterna bör se till att deras strategiska ramar omfattar alla romer inom deras territorium och att de tar hänsyn till olika gruppers behov genom ett intersektionellt tillvägagångssätt. De bör ha i åtanke att olika identitetsaspekter tillsammans kan förvärra diskrimineringen. De bör sätta upp kvalitativa eller kvantitativa mål för att säkerställa att skillnader i fråga om ålder, kön, sexuell läggning, rörlighet och andra personliga drag beaktas.
- ✓ *Kombinera integrering av ett romskt perspektiv i alla politikområden med explicita, men inte exkluderande, riktade insatser för romer²⁵:* De nationella strategiska ramarna för romer bör omfatta både integrering av ett romskt perspektiv i all offentlig verksamhet och explicita, men inte exkluderande, riktade insatser för romer för att säkerställa att allmän samhällsservice är tillgänglig för alla men även ge ytterligare, riktat stöd för att se till att romer rent faktiskt kan hävda sina rättigheter och har lika tillgång till samhällsservice. De bör fungera som planeringsverktyg för användningen av nationella medel och EU-medel för både riktade insatser för romer och allmänna reformer för att integrera ett romskt perspektiv.
- ✓ *Förbättra målsättningar, datainsamling, övervakning och rapportering:* Arbetet för att uppnå delmål på EU-nivå och motsvarande kvantitativa och/eller kvalitativa nationella mål kan leda till verkliga framsteg mot jämlikhet, inkludering och delaktighet för romer. Uppgifter bör samlas in regelbundet som kan ligga till grund för rapportering och övervakning, förbättra transparens och ansvarsskyldighet, samt främja policyöverföring och policylärande²⁶.

För det andra: med utgångspunkt i gemensamma inslag och på grundval av erfarenheterna från den nuvarande ramen, samt efter de omfattande samråd²⁷ som genomförts under de senaste två

²⁵ Se de [gemensamma grundprinciperna](#). Princip 2 (explicita, men inte exkluderande, riktade insatser) innebär att man fokuserar på romer som målgrupp men utan att exkludera andra personer som lever under liknande socioekonomiska förhållanden. Princip 4 (som är inriktad på majoritetssamhället) handlar om att *romerna ska integreras i majoritetssamhället* (i fråga om utbildning, arbetsmarknad och boende). *Om det fortfarande finns utbildningar eller bostadsområden som är delvis eller helt segregerade måste politiken för romsk inkludering ha som mål att komma till rätta med detta. Utvecklingen av konstgjorda och separata arbetsmarknader för romer måste undvikas.*

²⁶ För en människorättsbaserad strategi när det gäller datainsamling hänvisas nationella myndigheter till [European handbook on equality data \(2016 revision\)](#), [Guidelines on improving the collection and use of equality data \(2018\)](#) and [Data collection in the field of ethnicity \(2017\)](#). Medlemsstaterna uppmuntras avsätta de resurser som krävs för denna datainsamling och dra nytta av stödet från FRA för att öka sin kapacitet i detta avseende.

²⁷ Se åtföljande arbetsdokument SWD(2020) 530 final.

åren, uppmanar kommissionen alla medlemsstater att **i sina nationella strategiska ramar för romer som ett minimum inkludera följande åtaganden:**

Den **nationella strategiska ramen** bör ange

- a) det nationella utgångsläget och delmål mot uppnåendet av EU:s övergripande mål och delmål baserat på en grundlig behovsbedömning,
- b) delmål och åtgärder inriktade på särskilda grupper (romska barn, kvinnor, ungdomar, äldre romer eller romer med funktionsnedsättning, rörliga EU-medborgare, icke-EU-medborgare, statslösa romer) som tar hänsyn till mångfalden bland romer, bl.a. åtgärder som tar hänsyn till jämställdhet eller barn- och åldersanpassade åtgärder,
- c) åtgärder för att motverka antiziganism och diskriminering (t.ex. genom nationella handlingsplaner mot rasism),
- d) åtgärder för att säkerställa socioekonomisk inkludering av marginaliserade romer, särskilt när det gäller utbildning, sysselsättning, hälso- och sjukvård samt bostäder,
- e) en kombination av riktade och allmänna åtgärder som tar hänsyn till specifika utmaningar på lokal nivå och uttryckligen undanröjer de hinder som gör att romer inte har lika tillgång till allmänna politikområden²⁸,
- f) en särskild budget för genomförande och övervakning²⁹ som drar full nytta av social innovation och privat kapital,
- g) mekanismer för rapportering, övervakning och utvärdering av framstegen mot fastställda delmål,
- h) ett system för samråd och samarbete om policy med det romska och pro-romska civilsamhället, fackministerier, organ som arbetar med likabehandlingsfrågor, andra nationella människorättsinstitutioner och andra berörda parter, och
- i) kapacitetssuppletering för att främja civilsamhällets aktiva deltagande i alla led av den politiska beslutsprocessen och säkerställa att det involveras i EU:s plattformsprocesser³⁰.

De nationella **kontaktpunkterna för romer** bör

- a) få mandat, tillräckliga resurser och personal för att säkerställa fortlöpande samordning och övervakning, och
- b) regelbundet lägga fram en lägesrapport och delta i kärnverksamheten inom kommissionens nätverk för nationella kontaktpunkter³¹.

För det tredje: utöver dessa gemensamma drag och minimiåtaganden kan ytterligare nationella insatser vara av relevans, **beroende på de specifika nationella förhållandena**. Utmaningarna när det gäller romers jämlikhet, inkludering och deltagande varierar beroende på den romska befolkningens storlek och dess andel av den totala befolkningen, samt på det allmänna ekonomiska läget och det historiska arvet av exkludering och diskriminering. De varierar också beroende på var och hur romerna lever (landsbygd, städer, rörliga områden, segregerade

²⁸ De [gemensamma grundprinciperna](#) för inkludering av romer ger en ram för en lyckad utformning och ett framgångsrikt genomförande av åtgärder för att stödja inkludering av romer. Principerna 2 och 4 handlar om att kombinera riktade och allmänna åtgärder.

²⁹ Medlemsstaternas programplanering när det gäller målet under ESF+ att specifikt främja socioekonomisk integration av marginaliserade grupper så som romer måste uppfylla alla krav i bilaga IV till [kommissionens förslag till förordning om gemensamma bestämmelser för 2021–2027](#) när det gäller det tematiska nödvändiga villkoret om nationella strategiska ramar för romer. Flera andra EU-finansieringsinstrument, såsom sammanhållningspolitiska medel, kan användas för romers jämlikhet och inkludering.

³⁰ Dessa plattformar sammanför myndighetsaktörer och aktörer från det civila samhället. De syftar till att stimulera samarbete och utbyte av erfarenheter om framgångsrik inkludering av romer.

³¹ Redan under perioden 2011–2020 inrättades ett nätverk av nationella kontaktpunkter för romer som möjliggör utbyte av information och erfarenheter mellan medlemsstaterna på europeisk nivå.

områden) och specifika aspekter såsom rörlighet över gränserna, migration eller frågor rörande folkbokföring. Dessa olika utmaningar kan återspeglas i nationella strategiska ramar för romer, med skiftande mål, investeringsnivåer och typer av politiska lösningar. Beroende på den nationella kontexten (exempelvis alternativ för datainsamling, användning av riktat eller generellt EU-stöd, den romska befolkningens relativa storlek och särskilda behov) uppmanar kommissionen medlemsstaterna att **göra ytterligare åtaganden i enlighet med följande:**

Den **nationella strategiska ramen** bör också ange

- a) nationella kvantitativa och kvalitativa mål för alla sju EU-målen och därtill knutna delmål (beroende på tillgången till data),
- b) hur medel och finansieringsinstrument på både EU-nivå och nationell nivå ska användas för satsningar på romer, och
- c) hur institutionella och administrativa reformer kommer att bidra till jämlikhet och inkludering.

De nationella kontaktpunkterna för romer bör också göra en utvärdering och översyn efter halva tiden av den nationella strategiska ramen.

För det fjärde: Om romerna utgör en betydande andel av befolkningen (dvs. klart över 1 %)³² är främjandet av deras jämlikhet och inkludering inte bara av stor vikt i termer av grundläggande rättigheter, utan har även en stor ekonomisk betydelse. I länder med en större andel romska invånare utgör denna grupp en allt större andel av befolkningen i skolåldern och den framtida arbetskraften. Framsteg i den socioekonomiska inkluderingen av romer kan minska arbetskrafts- och kompetensbrist i ett läge där den demografiska utvecklingen är ogynnsam och medföra lägre sociala utgifter. Satsningar på bättre utbildning och kompetenshöjning för arbetstagare som tidigare varit utestängda kan ha en positiv inverkan på produktivitetsutvecklingen. Säkerställande av att romer fullt ut kan utnyttja sin potential att bidra till ekonomin och samhället i stort kommer att leda till en bättre social och ekonomisk utveckling för alla.

Detta motiverar behovet av mer intensiva åtaganden och EU-stöd, särskilt användningen av EU-medel för både riktade åtgärder och allmänna inkluderande reformer. I detta avseende uppmanas medlemsstater med en betydande romsk befolkning att fullt ut utnyttja det föreslagna särskilda målet ESF + att främja socioekonomisk integration av marginaliserade grupper såsom romer. De uppmanas också att göra mer för att se till att den tillgängliga finansieringen verkligen når den romska befolkningen. Detta kräver också datainsamling uppdelad efter etnicitet och kön för att stödja utformningen, övervakningen och översynen av politiken.

Utöver minimiåtagandena och de åtaganden som härrör från det nationella sammanhanget, uppmanar kommissionen därför **medlemsstater med betydande romsk befolkning att i sina nationella strategiska ramar för romer inkludera mer ambitiösa åtaganden:**

Den **nationella strategiska ramen** bör också

- a) ange en plan eller en uppsättning åtgärder för att förebygga och bekämpa antiziganism och diskriminering, segregering inom utbildning och boende samt antiromska fördomar och stereotyper (även online),
- b) integrera frågor om romers jämlikhet och inkludering i all offentlig verksamhet på regional och lokal nivå, och
- c) ange hur medel och finansieringsinstrument på EU-nivå och på nationell nivå kommer att utnyttjas för inkluderande reformer av den allmänna politiken och riktade åtgärder.

³² Fyra EU-länder har stora romska befolkningar (Bulgarien: 9,94%, Rumänien: 9,02%, Slovakien: 8,63%, Ungern: 7,49 %) Tjeckien har en mindre romsk befolkning (1,90 %), liksom Grekland (1,63 %) och Spanien (1,55 %). Se [Europarådets beräkningar](#) från 2012.

Den nationella kontaktpunktens roll bör stärkas så att den

- a) har ett särskilt team och ett institutionellt mandat som säkerställer politisk tyngd, effektiv tvärsektoriell samordning och integrering av frågor om romers jämlikhet och inkludering i all offentlig verksamhet på regional och lokal nivå,
- b) kan involveras (av de myndigheter som förvaltar EU-medel) i samordningen av mellanstatliga diskussionerna om fördelningen av EU-medel för romer och i den systematiska övervakningen av deras användning (t.ex. genom övervakningskommittéer, undersökningar av konsekvenserna för romers inkludering),
- c) säkerställa nationellt samråd och nationell dialog som ger romer (särskilt ungdomar och kvinnor) egenmakt, och
- d) se till att offentlig verksamhet och samhällsservice verkligen når ut till romer, även till dem som bor i avlägsna landsbygdsområden (t.ex. nödåtgärder och medelsiktiga åtgärder i kristider, lagstiftningsreformer, politisk planering för utbildning, sysselsättning, hälso- och sjukvård, bostäder, andra områden av betydelse för socioekonomisk inkludering, sociala tjänster, transporter, minimiinkomstsystem, lagstiftning mot diskriminering).

Vid utformningen och genomförandet av nationella strategiska ramar för romer bör medlemsstaterna beakta de **gemensamma grundprinciperna** för inkludering av romer³³. Bilaga 1³⁴ ger ytterligare **vägledning för planering och genomförande av politiken** i arbetet för att bekämpa antiziganism och fattigdom i flera generationer³⁵, främja romers delaktighet och egenmakt, synliggöra romsk mångfald och kombinera riktade insatser och integrering av ett romskt perspektiv i all offentlig verksamhet. Rekommendationen ger även vägledning om hur man bättre kan **hantera nya utmaningar**, däribland hur kriser som covid-19-pandemin i oproportionerligt hög grad drabbat romer, säkerställa digital inkludering och miljö rättvisa. Dessutom ges vägledning om hur man kan främja (kunskaper om) romsk konst, historia och kultur samt social innovation och politiska experiment.

Kommissionen kommer att stödja medlemsstaterna i arbetet med att utveckla och genomföra deras nationella strategiska ramar för romer, inte bara genom ekonomiskt stöd och samordningsåtgärder, såsom ömsesidigt lärande eller kapacitetssuppletering, utan också genom metodologiskt stöd³⁶ och bistånd från stödprogrammet för strukturreformer för att utveckla övervaknings- och utvärderingssystem³⁷. Medlemsstaterna kan också få stöd från FRA, jämställdhetsorgan och andra nationella människorättsinstitutioner och nationella statistikinstitut

³³ [Gemensamma grundprinciper](#).

³⁴ Bilaga 1 utgår från lärdomarna från utvärderingen av EU-ramen, [synpunkter i tre expertrapporter och civilsamhällesorganisationers synpunkter som underlag för reflektioner om politiken för romer efter 2020](#) och expertis från kommissionens avdelningar.

³⁵ Ett pågående kommissionsprojekt, som ska vara slutfört i slutet av 2020, analyserar de bakomliggande orsakerna till att fattigdom och utanförskap ärvs mellan generationer och föreslår åtgärder för att komma till rätta med detta. Ett annat pågående projekt mellan kommissionen och Europeiska unionens byrå för grundläggande rättigheter kommer att omfatta analys av uppgifter för inblick i kopplingarna mellan diskriminering och sårbarhet i Europa på subnationell nivå. Hur stor betydelse diskriminering har för den relativa risken för socioekonomisk exkludering och huruvida romer har drabbats hårdare och är mer sårbara för covid-19-pandemin i specifika territoriella sammanhang. Resultaten kan bli en evidensbas för omfattande insatser för att hantera både socioekonomiska nackdelar och diskriminering.

³⁶ Särskilt från kommissionens gemensamma forskningscentrum för randomiserade konsekvensbedömningar av vissa riktade eller generella flaggskeppsinsatser, men även från byrån för grundläggande rättigheter för att bedöma de planerade åtgärdernas relevans.

³⁷ Som exempel får Rumänien för närvarande tekniskt stöd genom stödprogrammet för strukturreformer för att utveckla ett övervaknings- och utvärderingssystem för genomförandet av strategin för inkludering av romer.

för att säkerställa/förbättra den regelbundna datainsamlingskapaciteten på nationell nivå³⁸. EU:s stöd kommer att anpassas till nivån på medlemsstaternas åtaganden.

III.2 Rapportering och övervakning av nationella insatser och framsteg vad gäller att uppnå målen

För att säkerställa en effektivare datainsamling, rapportering och övervakning av framstegen när det gäller både EU-målen och de nationella mål som föreslås ovan föreslår kommissionen för första gången användning av **en uppsättning indikatorer** (se bilaga 2). Detta skulle vara av verkligt värde för det ömsesidiga lärandet mellan medlemsstaterna. Denna uppsättning indikatorer har utarbetats av en arbetsgrupp för indikatorer och rapportering avseende romers jämlikhet, inkludering och delaktighet (under samordning av FRA); i denna arbetsgrupp ingår nationella kontaktpunkter för frågor som rör romer, nationella statistikmyndigheter och kommissionen. Detta upplägg kommer också att möjliggöra rapportering om de åtgärder som anges i förslaget till rådets rekommendation.

Rapportering om och övervakning av nationella åtgärder kommer att ske både på EU-nivå och på nationell nivå. **Under 2022 kommer kommissionen att utvärdera nationella strategiska ramar för romer**, bedöma medlemsstaternas åtaganden och ge vägledning för eventuella förbättringar som behövs.

Medlemsstaterna uppmanas att vartannat år från och med 2023 **rapportera om genomförandet av nationella strategiska ramar för romer**, inbegripet åtgärder för att främja jämlikhet, inkludering och deltagande och fullt ut utnyttja portföljen med indikatorer. Rapporteringen bör inriktas på genomförandet av de åtaganden som anges i de nationella ramarna, inbegripet uppnåendet av nationella mål, när så är lämpligt. För ökad transparens och för att främja policylärande bör deras rapporter vara offentliga. De strategiska ramarna och slutrapporterna bör även diskuteras i ländernas parlament.

Kommissionen uppmanar **Europeiska unionens byrå för grundläggande rättigheter (FRA)** att genomföra den **återkommande enkäten om romer** vart fjärde år från och med 2020 så att det finns tillräckliga uppgifter om utgångsläge, läge efter halva genomförandet och slutläge för att man ska kunna mäta förändringar³⁹. FRA uppmanas också att stödja medlemsstaternas datainsamling och rapportering, bland annat genom arbetsgruppen för indikatorer och rapportering om romer, och bidra till kommissionens övervakning och analys av nationella framsteg.

De nationella rapporterna kommer, tillsammans med bidrag från det civila samhället och FRA:s uppgifter, att ligga till grund för kommissionens **återkommande övervakningsrapporter** som sammanställs vartannat år. Kommissionen kommer också att göra en **halvtidsutvärdering** och en **efterhandsutvärdering** av EU:s strategiska ram för romer.

IV. EU-INSATSER

Medlemsstaterna är viktiga aktörer för att möjliggöra förändringar på fältet för romer. EU:s insatser och stöd kommer att komplettera de nationella insatserna för att främja att EU-målen och delmålen kan uppnås senast 2030.

IV.1 Se till att EU-lagstiftningen efterlevs

³⁸ Att fastställa principen om självidentifiering i individbaserade datainsamlingar, t.ex. folkräkningar, stora enkäter och administrativa data.

³⁹ Under 2021 kommer enkäten att utvidgas till att omfatta Serbien och Nordmakedonien.

Åtgärder för att bekämpa antiziganism och diskriminering av romer bygger på en etablerad rättslig ram inom EU, inbegripet de allmänna principerna om icke-diskriminering och jämlikhet i fördragen, som bekräftas i EU:s stadga om de grundläggande rättigheterna⁴⁰, samt direktivet om likabehandling oavsett ras⁴¹ och rådets rambeslut om rasism och främlingsfientlighet⁴². Såsom framhålls i EU:s handlingsplan mot rasism 2020–2025 kräver ett övergripande system för skydd mot diskriminering först och främst ett effektivt genomförande av den rättsliga ramen, för att säkerställa att individuella rättigheter och skyldigheter respekteras i praktiken. Detta arbete går utöver frågan om romernas situation, men kommer att vara till direkt nytta för de romska befolkningsgrupperna.

Kommissionen kommer att fortsätta att övervaka och säkerställa efterlevnaden av **direktivet om likabehandling oavsett ras** genom att undersöka systematisk diskriminering och vid behov inleda överträdelseförfaranden för att påskynda ändringar av nationell lagstiftning och politik. Under de senaste åren har särskild uppmärksamhet ägnats åt diskriminering av romska barn i utbildning. Kommissionen kommer att tillhandahålla vägledning och utbildning och erbjuda ekonomiskt stöd för insamling av uppgifter om jämlikhet och för ett effektivt genomförande och säkerställande av efterlevnaden av direktivet, bland annat genom att företräda offers intressen. Såsom tillkännagavs i EU:s handlingsplan mot rasism kommer kommissionen att rapportera om tillämpningen av direktivet⁴³ under 2021 och följa upp med eventuell lagstiftning senast 2022. Vidare kommer kommissionen att fortsätta att stödja jämlikhetsorganens insatser. De ger i sitt arbete hög prioritet⁴⁴ åt att försöka förbättra romernas situation och erfarenhet. Kommissionen kommer att övervaka genomförandet av kommissionens rekommendation om standarder för jämlikhetsorgan⁴⁵. Jämlikhetsorganens roll och oberoende och det eventuella behovet av ny lagstiftning för att stärka jämlikhetsorganens roll kommer att vara viktiga frågor i 2021 års rapport.

Kommissionen kommer också att fortsätta sitt arbete med att förebygga och bekämpa rasism och främlingsfientlighet, särskilt genom att stärka registreringen och rapporteringen av hatbrott med stöd av FRA, förbättra de brottsbekämpande myndigheternas utbildningsstrategier och stärka stödet till offer för hatbrott. Enligt FRA⁴⁶ upplever romerna en hög grad (30 % av respondenterna av romskt ursprung) av hatmotiverade trakasserier. Kommissionen upprepar sitt åtagande att säkerställa ett fullständigt och korrekt införlivande och genomförande av **rådets rambeslut om rasism och främlingsfientlighet** och vid behov inleda överträdelseförfaranden⁴⁷. Som en förutsättning för kampen mot antiziganism måste de miniminormer som fastställts för kriminalisering av hatpropaganda och förnekande, urskuldande eller trivialisering av förintelsen införlivas fullt ut och korrekt i medlemsstaternas lagstiftning. Precis som andra med etnisk eller rasrelaterad minoritetsbakgrund påverkas romerna av hatpropaganda på nätet, och antiziganism är en av de vanligaste grunderna för hatpropaganda. Kommissionen kommer att fortsätta att samarbeta med it-företag för att motverka olaglig hatpropaganda på nätet och utvidga insatserna till andra sociala medieplattformar⁴⁸. Rambeslutet kompletteras av direktivet om brottsoffers

⁴⁰ Se särskilt artiklarna 2 och 3.3 i fördraget om Europeiska unionen ([EU-fördraget](#)), artiklarna 8, 10, 19 och 67.3 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt ([EUF-fördraget](#)), och artiklarna 20 och 21 i [stadgan](#).

⁴¹ [2000/43/EG](#)

⁴² [2008/913/RIF](#)

⁴³ Rapporten kommer även behandla tillämpningen av [rådets direktiv 2000/78/EG av den 27 november 2000 om inrättande av en allmän ram för likabehandling i arbetslivet \(EGT L 303, 2.12.2000, s. 16\)](#).

⁴⁴ Equinet, 28 juli 2020: [Roma and Traveller Inclusion: towards a new EU framework, learning from the work of equality bodies](#).

⁴⁵ [C\(2018\)3850 final](#).

⁴⁶ FRA, 2017, Second European Minorities and Discrimination Survey.

⁴⁷ EU:s handlingsplan mot rasism 2020–2025, [COM\(2020\) 565 final](#).

⁴⁸ Se arbetet med [uppförandekoden för att motverka olaglig hatpropaganda på nätet](#), [C\(2018\) 1177 final](#).

rättigheter⁴⁹, som bland annat ska säkerställa rättvisa, skydd och stöd för personer som har utsatts för hatbrott och hatpropaganda. EU:s strategi för brottsoffers rättigheter (2020–2025) tar upp de särskilda behoven hos offer för hatbrott, däribland romer⁵⁰.

IV.2 Integrera jämlikhet för romer i EU:s politiska initiativ och mobilisera EU-medel för romer⁵¹

Integrering av romers jämlikhet, inkludering och delaktighet i alla relevanta kommissionsinitiativ kommer att vara avgörande för att uppnå de mål som fastställs i denna strategiska ram. Vid utformningen av strategier – från socioekonomisk inkludering till artificiell intelligens, från den gröna given till digital inkludering, och från åtgärder mot hatpropaganda till migrationspolitik – innebär integrering av jämlikhetsperspektivet även att man säkerställer att EU-politiken och den nationella politiken **tillvaratar intressen för alla romer**. Som en del av sin verksamhet för att främja jämlikhet för alla, och i alla bemärkelser, kommer kommissionens interna arbetsgrupp för jämlikhet att sträva efter att se till att kampen mot diskriminering på grund av ras eller etniskt ursprung och dess samspel med andra diskrimineringsgrunder integreras i **politik, lagstiftning och finansieringsprogram överlag**. Vid genomförandet av EU:s handlingsplan mot rasism 2020–2025 kommer det romska perspektivet hela tiden att beaktas. Vägledning och utbildning om integrering av jämlikhetsperspektivet kommer att utformas för att stödja alla som är involverade i detta arbete i varje etapp av EU:s insatser, och ett mer aktivt samråd med organisationer som företräder romer kommer att främjas i hela kommissionens policycykel.

Arbetsgruppen för romska frågor⁵² kommer att fortsätta att involvera kommissionsavdelningar på olika nivåer inom viktiga prioriterade områden, så som effektiv användning av EU-medel för att främja romers jämlikhet och inkludering.

Som en del av **NextGenerationEU** kommer den nya faciliteten för återhämtning och resiliens att stödja investeringar och reformer som är väsentliga för långsiktig återhämtning och främja ekonomisk och social resiliens och sammanhållning. För att få stöd måste medlemsstaterna utforma planer för återhämtning och resiliens som bland annat tar upp de ekonomiska och sociala konsekvenserna av krisen, den digitala och gröna omställningen och de relevanta prioriteringar som fastställs i de landspecifika rekommendationerna inom ramen för den europeiska planeringsterminen. Detta stöd kommer att ge medlemsstaterna möjlighet att främja inkludering av marginaliserade grupper, inklusive romer och andra människor med minoritetsbakgrund vad gäller ras eller etniskt ursprung. Kommissionens förslag till **flerårig budgetram** främjar inkluderingen av romer och kampen mot diskriminering, särskilt genom Europeiska socialfonden + (ESF +), Europeiska regionala utvecklingsfonden (Eruf) och Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling (Ejflu). År 2019 betonade kommissionen vikten av integrering av romer i flera landspecifika rapporter inom ramen för den **europeiska planeringsterminen⁵³**. Detta bör återspeglas och åtgärdas i programmen för 2021–2027.

⁴⁹ 2012/29/EU.

⁵⁰ [COM\(2020\) 258 final](#).

⁵¹ Se bilaga 3 i arbetsdokumentet från kommissionens avdelningar för mer information om relevanta generella EU-initiativ och användning av EU-medel.

⁵² Inrättades 2010 och består av företrädare för GD JUST, EMPL, EAC, SANTE, NEAR, HOME, REGIO och AGRI.

⁵³ Se [landrapporterna](#) för BG, CZ, ES, HU, RO, SK, särskilt bilaga D i dessa.

Kommissionens förslag till förordningarna om **gemensamma bestämmelser, ESF+-, ERDF- och EAFRD-förordningarna**⁵⁴:

- ✓ tillhandahålla ekonomiskt stöd för genomförandet av nationella strategiska ramar och åtgärder för romer, inbegripet mänsklig kapacitet, infrastruktur och kapacitetsuppbyggnad.
- ✓ se till att alla program främjar lika möjligheter för alla utan diskriminering på grund av kön, ras eller etniskt ursprung, religion eller övertygelse, funktionshinder, ålder eller sexuell läggning under hela utarbetandet, genomförandet, övervakningen och utvärderingen.
- ✓ begära uppfyllande av tematiska (nationell strategisk ram för romer, nationell strategisk policyram för social delaktighet och fattigdomsminskning) och övergripande (stadgan om de grundläggande rättigheterna) nödvändiga villkor under perioden 2021–2027,
- ✓ kräva att minst 25% av ESF+-medlen främjar social inkludering, med säkerställande av att ett minimibelopp avsätts för de mest behövande, och
- ✓ betona ”partnerskapsprincipen”, dvs. deltagande av alla berörda parter, inbegripet organ som företräder social inkludering, icke-diskriminering och grundläggande rättigheter samt det civila samhällets organisationer, i utarbetandet och genomförandet av program och partnerskapsavtal samt i övervakningskommittéerna.

Medlemsstaterna har en nyckelroll när det gäller att utforma offentlig politik och maximera användningen av finansieringsprogram till stöd för romer, eftersom merparten av EU:s budget genomförs av medlemsstaterna genom delad förvaltning. Kommissionen uppmanar därför medlemsstaterna att avsätta medel inom den fleråriga budgetramen 2021–2027 och NextGenerationEU för att hantera utmaningarna och tillgodose romernas behov, i syfte att genomföra de åtaganden som gjorts i deras nationella strategiska ramar för romer. Kommissionen kommer att sträva efter att se till att landspecifika utmaningar som identifieras i den europeiska planeringsterminen hanteras på lämpligt sätt i de kommande partnerskapsavtalen, och att åtgärder som främjar jämlikhet och inkludering genomförs via operativa program. Kommissionen kommer att noga övervaka att det i sådana medlemsstater finns en tudelad strategi för att å ena sidan göra tjänster inkluderande och å andra sidan tillhandahålla riktade program för marginaliserade romska befolkningsgrupper, och att detta återspeglas i programplaneringsdokumenten för 2021–2027. De nödvändiga villkor som är tillämpliga med avseende på vissa EU-fonder 2021–2027 syftar till att säkerställa respekten för de grundläggande rättigheterna samt romers jämlikhet, inkludering och delaktighet.

För att öka effektiviteten och ändamålsenligheten när det gäller insatser med anknytning till romer kommer kommissionen att stödja gränsöverskridande lärande om både politik och finansiering, såsom nätverket EURoma⁵⁵ av förvaltningsmyndigheter och nationella kontaktpunkter för romer.

InvestEU-programmet⁵⁶ kan på området sociala investeringar och kompetens också bidra till socioekonomisk inkludering av marginaliserade grupper, däribland romer. Detta kan ske genom innovativa finansieringsmetoder såsom obligationer med sociala verkningar och resultatnriktade projekt, bland annat genom en kombination med EU-bidrag och/eller finansieringsinstrument från sektorsspecifika program eller en kombination av olika flöden av EU-finansiering. Kommissionen kommer att genomföra riktade pilotinitiativ i syfte att testa och demonstrera arbetsmetoder med avseende på konkreta inkluderingsaspekter (boende, sysselsättning, social trygghet) genom användning av innovativa finansieringsmetoder, som skulle kunna införas/utvidgas eller kopieras via större program på nationell nivå eller EU-nivå. Medlemsstaterna kommer att kunna söka tekniskt stöd till stöd för integrering av romers

⁵⁴ [COM/2018/375 final](#), [COM/2018/382 final](#), [COM/2018/392 final](#).

⁵⁵ [Nätverket](#) lanserades 2007 av Spaniens ESF-förvaltningsmyndighet.

⁵⁶ InvestEU-programmet (2021–2027), se även bilaga 3 till arbetsdokumentet.

jämlikhet i det politiska beslutsfattandet och reformprocesser genom instrumentet för tekniskt stöd.

IV.3 EU:s insatser och stöd för att främja romers deltagande, inkludering och mångfald

I EU:s handlingsplan mot rasism 2020–2025 åtog sig kommissionen att föregå med gott exempel som institution genom att vidta åtgärder för att avsevärt **förbättra representativiteten hos kommissionens personal genom åtgärder inriktade på rekrytering och urval**. I samband med att kommissionen genomför dessa åtgärder kommer den att se till att de tillämpas med avseende på romer. Kommissionen uppmanar övriga EU-institutioner att vidta åtgärder för att främja mångfald och inkludering på sina respektive arbetsplatser.

Kommissionen kommer att anordna regelbundna möten med företrädare för medlemsstaterna⁵⁷ och **civilsamhällesorganisationer på EU-nivå och internationella organisationer**, med ett starkare mandat när det gäller ömsesidigt lärande. Kommissionen kommer även se till att det sker regelbundna utbyten mellan berörda parter. Kommissionen kommer att fortsätta att anordna möten om **sammanhållningspolitiken** med civilsamhällesorganisationer (”strukturerad dialog”) under 2021–2027. Den kommer att hålla slutna dialogmöten med romska civilsamhällesorganisationer om utvecklingen av sammanhållningspolitiken.

Kommissionen kommer, i enlighet med vad Europaparlamentet har föreslagit⁵⁸, att lansera en ny omgång kapacitetsuppbyggnad för romska civilsamhällesorganisationer –så att en **samordnad och oberoende insyn och rapportering**, med utgångspunkt i lärdomarna från [Roma Civil Monitor](#)-projektet (2017–2020). Samordnade och oberoende rapporter om övervakningen från civilsamhällets sida ska enligt planerna upprättas vartannat år från och med 2022.

Kommissionen kommer att sträva efter att maximera inflytandet för **deneuropeiska romaplattformen**⁵⁹, som sammanför nationella myndigheter, EU, internationella organisationer och företrädare för det romska civilsamhället och syftar till att stimulera samarbete och utbyte av erfarenheter. Den kommer att anordna tematiska, landspecifika och regionala översyner av nationella strategiska ramar på grundval av resultaten av projektet Roma Civil Monitor och nationella övervakningsrapporter.

Genom sin finansiering av de nationella plattformarna för romer kommer kommissionen att främja en reform av dessa⁶⁰ särskilt genom att göra dem mer representativa för den nationella romska befolkningen. De kan utvidgas till att omfatta nya aktörer (t.ex. organisationer som arbetar med barns rättigheter, den privata sektorn) för att möjliggöra nytt lärande, frigöra potentialen till social innovation, förändra attityder och åstadkomma varaktiga sociala förändringar. För att uppmuntra ett **aktivt engagemang bland romer, särskilt bland romska kvinnor och ungdomar**, bör en plattformsrepresentant väljas för att säkerställa kontakter över gränserna mellan nationella och europeiska romaplattformar, samtidigt som romska ungdomar bör erbjudas särskilda praktikplatser eller lägre befattningar inom de nationella strukturer som är

⁵⁷ Inom ramen för nätverket av nationella kontaktpunkter för romer.

⁵⁸ [Förberedande åtgärd – Roma Civil Monitor – Stärka kapaciteten och delaktigheten för det romska och proromska civilsamhället i övervakningen och översynen av politiken](#).

⁵⁹ https://ec.europa.eu/info/policies/justice-and-fundamental-rights/combating-discrimination/roma-and-eu/european-platform-roma-inclusion_en.

⁶⁰ Nationella romaplattformar är delaktighets- och samrådsprocesser som sammankallas och hanteras av de nationella kontaktpunkterna för romer för att främja dialog, ömsesidigt lärande, samarbete och deltagande i utveckling, genomförande och kontroll av nationella strategiska ramar, med stöd från kommissionen via regelbundna ansökningsomgångar. Nationella romaplattformsprocesser bör bidra till utformning, genomförande, kontroll och omprövning av politiken. Plattformarna har tre huvuduppgifter: bredda de politiska diskussionerna om genomförandet av nationella strategiska ramar för romer, fördjupa de inhemska strukturerna för ansvarsutkrävande och stärka kopplingarna mellan lokala och nationella nivåer.

knutna till genomförandet av nationella romaplattformar. Synergier med andra EU-initiativ, nationella eller internationella initiativ, särskilt projektet om civilsamhällets övervakning, bör tas till vara för att främja ömsesidiga lärdomar och policyöverföring.

IV.4 EU-insatser och stöd för att främja jämlikhet och bekämpa antiziganism

För att understödja romers jämlikhet genom att motverka antiziganism kommer kommissionen att stödja verksamhet som **främjar positiva narrativ** och romska förebilder, **bekämpar negativa stereotyper**, stärker **medvetenheten om romsk historia och kultur** samt **främjarsanning och försoning** inom ramen för **programmet för medborgare, jämlikhet, rättigheter och värden**.

Kommissionen kommer att genomföra en gemensam kampanj tillsammans med Unesco för att bekämpa **desinformation, hatpropaganda och konspirationsteorier**, inklusive sådana som berör romer. Den kommer att fortsätta att stödja den privata sektorn genom EU-plattformen för mångfaldsstadgor och undersöka sätt att samarbeta med medierna för att skapa positiva budskap och främja jämlikhet och mångfald på alla områden. På grundval av befintliga erfarenheter⁶¹ kommer kommissionen att utforma en rad seminarier om stereotyper grundade på ras och etnisk tillhörighet, inbegripet sådana som riktar sig mot romer, med deltagande av journalister, organisationer i civilsamhället och företrädare för grupper med minoritetsbakgrund i fråga om ras eller etnisk tillhörighet.

Kommissionens **kommunikationsverksamhet** kommer att upplysa om fördelarna med jämlikhet och mångfald⁶² Kommissionen kommer att anordna en rad medvetandehöjande evenemang med fokus på medlemsstater med stora romska befolkningsgrupper, bekämpa stereotyper, främja kulturell mångfald, stärka och lyfta fram romska barn, ungdomar och kvinnor som förebilder i olika grupper samt föra samman befolkningsgrupper.

Medvetenheten om konsekvenserna av den från flera håll kommande diskrimineringen av romska kvinnor kommer att anpassas till den EU-omfattande kommunikationskampanjen om **bekämpande av könsstereotyper**, som tillämpar en intersektionell strategi på alla livets områden, som en del av jämställdhetsstrategin.

Kommissionen kommer att göra följande:

- Säkerställa efterlevnaden av befintlig EU-lagstiftning som skyddar romer mot diskriminering och rasism och vid behov täppa till luckor.
- Integrera ett romskt perspektiv i EU:s politiska initiativ och mobilisera EU-medel för romers jämlikhet, inkludering och deltagande.
- Vidta åtgärder för att öka mångfalden bland kommissionens personal.
- Lansera en ny omgång av kapacitetssuppletering för romska civilsamhällesorganisationer och stärka romska plattformar på europeisk och nationell nivå.
- Främja positiva narrativ om romer och goda förebilder, bekämpa negativa stereotyper, öka medvetenheten om romernas historia och kultur samt främja sanning och försoning.

V. FRÄMJA ROMERS JÄMLIKHET, INKLUDERING OCH DELAKTIGHET UTANFÖR EU

⁶¹ Se [Media seminars - Stopping discrimination against Roma](#).

⁶² t.ex. ur en romsk kvinnas perspektiv: [Equal opportunities — let's make it a reality for all](#).

EU och medlemsstaterna bör främja romernas jämlikhet, inkludering och deltagande i sina **yttre åtgärder**, särskilt inom ramen för sin utvidgnings-, grannskaps- och utvecklingspolitik samt inom ramen för sin politik på det humanitära området.

Västra Balkan är av stor geostrategisk betydelse för EU. I kommissionens meddelande från februari 2020⁶³ efterlyses en anpassning till EU:s politik, däribland i fråga om stödet till de mest missgynnade. Partnerländerna på västra Balkan har redan på eget initiativ anpassat sig till EU:s ram för nationella strategier för integrering av romer fram till 2020. Och de har gjort en del anmärkningsvärda framsteg. Vid toppmötet mellan EU och länderna på västra Balkan i Zagreb i maj 2020 gav EU:s ledare återigen sitt stöd för det europeiska perspektivet när det gäller västra Balkan och sin beslutsamhet att öka stödet för dess politiska, ekonomiska och sociala omvandling⁶⁴. De välkomnade det starka engagemanget hos partnerländerna på västra Balkan för demokratins och rättsstatsprincipens, samt därunder även mänskliga rättigheters, jämställdhetens och minoritetsrättigheters, företräde⁶⁵.

Romernas närvaro på västra Balkan är betydande och liknar situationen i de EU-medlemsstater som har en betydande romsk befolkning. Det finns övertygande skäl för att behandla frågor om romernas jämlikhet, inkludering och deltagande i EU respektive på **västra Balkan** på samma sätt, inbegripet tillämpning av samma mål för perioden fram till 2030. I juli 2019 antog premiärministrarna på västra Balkan en **förklaring om integrering av romer inom ramen för EU:s utvidgningsprocess**, där de åtog sig att vid anslutningen konkret ha förbättrat romernas situation när det gäller utbildning, sysselsättning, hälso- och sjukvård, boende, folkbokföring och icke-diskriminering⁶⁶. EU kommer att fortsätta att stödja genomförandet av förklaringen och arbetet med datainsamling, budgetering med hänsyn till frågor rörande romer samt kartläggning av romers bostadssituation. En gradvis anpassning till EU:s mål och metoder kommer att ingå i det europeiska perspektivet för alla länder som vill ansluta sig till EU.

Partnerna på västra Balkan lägger, i likhet med EU:s medlemsstater inom ramen för planeringsterminen, fram årliga ekonomiska reformprogram (ERP), inbegripet reformer för att öka konkurrenskraften och förbättra förutsättningarna för tillväxt för alla och skapande av arbetstillfällen. ERP-rapport om social inkludering, fattigdomsminskning och lika möjligheter, inbegripet för romer. **Instrumentet för stöd inför anslutningen för perioden 2021–2027** kommer, när det väl har antagits, att fortsätta att stödja reformer och anpassning till EU:s krav på regional och nationell nivå. I den ekonomiska planen och investeringsplanen för västra Balkan fastställs prioriterade investeringsområden för att främja konvergens, tillväxt och konkurrenskraft i regionen, särskilt till stöd för marginaliserade grupper och minoriteter, däribland romer.⁶⁷ Ytterligare relevanta EU-medel, med anknytning till återhämtningen efter covid-19 eller andra stödåtgärder inom ramen för yttre förbindelser, såsom instrumentet för grannskapspolitik, utvecklingssamarbete och internationellt samarbete, kommer också att mobiliseras för att främja inkluderingen av romer⁶⁸.

EU kommer att fortsätta att främja icke-diskriminering och jämlikhet i helt världen på grundval av EU:s strategiska ram⁶⁹, EU:s **handlingsplan om mänskliga rättigheter och demokrati**

⁶³ Stärka anslutningsprocessen- Ett trovärdigt EU-perspektiv för västra Balkan, [COM\(2020\) 57 final](#).

⁶⁴ Toppmötet mellan EU och länderna på västra Balkan den 5–6 maj 2020, rådets slutsatser och [COM\(2020\) 315 final](#). [Zagrebförklaringen](#).

⁶⁵ Öka romernas sysselsättning (från 16,5 till 25 %), öka fullgörandet av den obligatoriska utbildningen (från 51 % till 90 %), tillhandahålla sjukförsäkring (för minst 95 %), legalisera boendesituationer, förebygga diskriminering och säkerställa fullständig folkbokföring. [Poznan-deklarationen](#).

⁶⁷ COM(2020) 641 final, antagen den 6 oktober 2020.

⁶⁸ Kommissionens meddelande *Stöd till västra Balkan vid hanteringen av covid-19 och återhämtningen efter pandemin* ([COM\(2020\) 315 final](#)).

⁶⁹ 11855/12 bilaga II, Europeiska unionens råd, 25 juni 2012.

(2020–2024)⁷⁰ och EU:s handlingsplaner för jämställdhet⁷¹, och att beakta frågor rörande romer vid genomförandet av 2019 års EU-riktlinjer om icke-diskriminering inom de yttre åtgärderna⁷². EU:s insatser kommer att komplettera nationella initiativ och stödja det civila samhället. Jämlikhet för och integrering av romer kommer att vara en återkommande punkt på dagordningen i människorättsdialoger och andra politiska dialoger med länder utanför EU som har en betydande romsk befolkning. EU kommer att fortsätta sitt aktiva engagemang för jämlikhet för romer i regionala och multilaterala forum, särskilt Europarådet, Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa och Förenta nationerna.

VI. SLUTSATS

Romerna har bidragit till Europas kulturella rikedom, mångfald, ekonomi och gemensamma historia i århundraden. EU har en skyldighet att skydda sin romska minoritet mot diskriminering, antiziganism och social utestängning. För att uppnå jämlikhet, inkludering och delaktighet för romer krävs att alla EU-institutioner, nationella regeringar och EU-organ, jämlikhetsorgan och andra människorättsinstitutioner går samman och vidtar åtgärder i partnerskap med det civila samhället och internationella organisationer, och att romerna själva deltar fullt ut i detta. Kommissionen uppmanar Europaparlamentet att stödja denna strategiska ram och uppmanar rådet att arbeta för ett snabbt antagande av den föreslagna **rekommendationen om romers jämlikhet, inkludering och deltagande**, vilket skulle säkerställa att medlemsstaterna och kommissionen arbetar sida vid sida. Genom att arbeta tillsammans kan vi göra verkliga framsteg fram till 2030 för att få till stånd ett Europa där romska individer och befolkningsgrupper, i all sin mångfald, har lika möjligheter på alla områden i livet och kan dra nytta av socioekonomisk integration och delta på lika villkor i samhället.

⁷⁰ EU:s handlingsplaner för mänskliga rättigheter och demokrati 2012–2014 och 2015–2019, [Det gemensamma meddelandet om EU:s handlingsplan för mänskliga rättigheter och demokrati \(2020–2024\)](#), antaget av kollegiet den 25 mars 2020. Rådet förväntas anta meddelandet under det sista kvartalet 2020.

⁷¹ Jämställdhet och kvinnors egenmakt: Förändra flickors och kvinnors liv genom EU:s yttre förbindelser 2016–2020 [SWD \(2015\) 182](#) och dess planerade efterföljare.

⁷² [EU:s riktlinjer om mänskliga rättigheter – icke-diskriminering inom de yttre åtgärderna](#).